

SZÍNVÁZLAT 1956 ŐSZÉRŐL VÁSÁRHELYEN

A szerencsés érettségi után, de a sikertelen felvételi szomorúságával július végén befejeztük apámmal az aratást a solti paléban, a bodzási iskolával szemben levő dűlőben. A búzakévéket kereszttekbe rakva vártuk a behordást, majd a cséplőgép érkezését. Munka közben fullasztóan meleg nyár volt, a vizeskorsó gyakran járt kézzől kézre. A nagy munkából kiszakadva Füstös Zoltánhoz, kedves mesteremhez siettem, aki örömmel fogadott. Van-e kedved új szakmával ismerkedni, kérdezte. Most alakult a Budapestiek közreműködésével „Játékszín” névvel egy színházi együttes. A rendező felkért az első produkció díszleteinek elkészítésére, de ezt egyedül képtelen lennék megoldani, feltétlenül read számítottam. Elpirultam, de alig vártam egy-két percet, máris igennel válaszoltam. A feladat a „Csárdás királynő” operett díszleteinek elkészítéséről szólt. A tervek már készen voltak, csupán a technikai megvalósítás maradt a számunkra. A kivitelezést egy módos gazda házának zárt udvarán, az Arany J. utcában, 40 fokos tikkasztó nyári melegben végeztük. A nagyméretű vásznak, díszletek enyves festékekkel széles esetekkel festettük, de az enyv a forróságban döglesztően kellemetlen szagot árasztott, ha éberem nem figyeltünk kezelésére. Az udvar jobb oldalán egy nagyméretű hagyományos építésű hűvös istálló volt, melyben plüssel bevont, régimódi, sérült faragott székek garmadája sokasodott. A sarokban, a hűvösben egy jovialis idős úr ült és komótosan bontotta szét a sérült székeket. Időnként bemenekülve festés közben a tikkasztó hőségűtől, a beszélgetés vele célirányosan alakult. A kölcsönös bemutatkozás után ő mesélte, hogy korábban jobb időket élt. Szeged polgármestere volt a háborút megelőző években. Most, ebben az érában nemkívánatos személy, de valahogy neki is élnie kell. Napi hírek, melyekről tudomást szereztünk egyre aggasztóbbak voltak. A kedves idős úr Szegedről már hozta a híreket az egyetemisták gyűléseiről, a József Attila Kör megmozdulásairól. Zoli bácsival keményen dolgoztunk, mert sürgetett a színházi bemutató dátuma, és örültünk, hogy egy nyári zivatar nem verte szét a szabad ég alatti műteremben készülő nagyméretű díszleteket.

A színészekkel közben a próbák már folytak. Az első előadásokat szeptember közepére tervezték. Feladataink között szerepelt - miután a díszletek elkészültek - a színpadon a díszletek berendezése, díszítése, ami úgynevezett műszaki teendő volt. Számomra ez ismeretlen feladat volt, mellyel ismerkednem kellett. E munkakör kapcsán éltem át egy nagyon kedves szituációt. Városunkban nagy szenzációt jelentett, hogy Honthy Hanna, a legünnepeltebb

primadonna lejött vendégjátékra. Mindenki idegesen, feszülten, nagy izgalommal várta, nehogy probléma adódjon. Miután a törekény, de csupa dinamikus idős hölgy a Fekete Sasban a színpadon megjelent, kérte az ügyelőt, hogy a műszak személyzetét hívja egybe, mert velük akar először találkozni. Miután összegyűltünk kedves mosollyal és egy nagy bonbonos dobozzal jelent meg és végig kínált egyenként közülünk minden embert. Kedvesen azt tolmácsolta, hogy bízik az előadás sikerében, ha a mi figyelmünk is végig fennmarad. Nagy elégtétel volt számunkra a közvetlensége, a kedves modora, és az, hogy ő tudta az előadás sikere nem csak a színészeknek múlik.

A következő napokon így az előadások rendben folytak, de mi napközben folytattuk az új díszlet készítését „A vén bakancsos fia” című darabhoz. Közbeeső napokon teherautóra raktuk a díszleteket, tájoltunk, mivel Vásárhely környékén is tartott az együttes bemutatókat. Ezek valóban izgalmas feladatok voltak. Az egyik előadás alkalmával a művelődési házban, már október vége felé jártunk, mikor az utcáról zajt és mozgolódást hallottunk. Hozták a hírt, hogy a Hírlap szerkesztősége előtt gyülekezik a tömeg. Budapestről már korábban is szokatlan dolgokról érkeztek a hírek, de a Gerő Ernő, rádióban elhangzott beszéde már végkép felkavarta az indulatokat. A szerkesztőség emeleti karzatán egy középkorú férfi, mint később kiderült, egy volt katonatiszt szónokolt. Emelt hangon az oroszok távozását, a földek, a gyárak visszaadását követelte, hangos bekiabálások közepette. Érzelmileg felkorbácsolt hangulatban hullámoztunk a tömeg a gyéren megvilágított főutcán. A felzigatott nép magával sodort a városháza mögötti térre, ahol posztamensen Kamotsay István felszabadulási emlékműve „az Iván” szobor állt. Létra, kötél majd egy traktor-féle gépjármű is előkerült a nagy tülekedés közben és hosszas küszködés után nagy robajjal, üdvrivalgással lerántották talapzatáról a szobrot. Hazafelé tartva az éjszakában, Tabánba, az Ádám utcára, gondolataimban szerettem volna rendet rakni, de ez ekkor csupán még csak óhajként szerepelt.

Budapestről a Kossuth téren történt vérengzésről, sortűzről számtalan hírváltozat variáció érkezett. A családban szüleimmel és a testvérekkel együtt izgalmakat éltünk át. Laci öcsém egy Deszki lánnyal Jugoszláviába disszidált. Anyám a Vöröskereszthez járt szünteletül, hogy a táborból hazahozassa, amíg kiskorú és nem tölti be a 18-dik életét. Apámat elbocsátották a Majolikagyárból, mert lecsökkentették az üzem termelését.

A kijárási tilalom miatt közben megszünt a színház működése. A színészek,

ahogyan tudtak, visszatértek a családjukhoz. Tanácstalanság uralkodott. A hétköznapok történései egymásra rakódva adták ennek a földindulásnak az egyéni élettérben való tartalmát, a hétköznapi történelmet.

Egyik este, a kijárási tilalom életbe lépése táján, már sötét este volt, amikor átjött a szomszéd és könyörögve arra kért, hogy egy fontos üzenetet vigyek ki a kopáncsi tanyavilág egyik tanyájába. Megfizet, bármit is kérnek érte. A tanyai kutyák, a borús sötét éjszaka, a térdig érő sár, ami ekkor számításba jöhetett. Vállaltam. Nem kis izgalommal és jó szerencsével éjfél után két óra tájban hazaértem. Húsz forintot kértem, melyen megvettem az annyira vágyott legjobb akvarell ecsetemet.

November elejére a rossz hírek mellé az időjárás is komiszra fordult. Kód, zúz-mara, barátságatlan hangulat jellemezte ezt az időszakot. A hétvégén disznóvágásra készültünk. Gözerővel hordtuk a vizet. Az ártézi kút tőlünk 300 méterre volt, így nekünk, gyermekeknek mindig sokat kellett cipekedni.

November 4-én hajnalban, amikor a böllér megérkezett, a rádióból elhangzott Nagy Imre miniszterelnök segélykérése, amelyből értesültünk az ország megszállásáról, hallottuk a tankok dübörgését és a háború zaját. Beethoven *Eroikájának* komor dallama egész nap aláfestésként szólt a hurkatöltés, tepertősítés közben és fájdalmas csendet teremtett körünkbe.

A téli tüzelő, úgy tűnt, nem fogja végig győzni és ellentételezni a beálló hideget. Megoldást kerestünk. Testvéreimmel a nyári szünetben gyakran dolgoztunk a körtvélyesi erdőgazdaságban Máriásnál, az erdőszél a facsemeték gondozásában. Az ismeretséget felhasználva felkerestem és ennek köszönhetően pénznélküli résziből fakitermelést sikerült tőle kapni. Ez a munka Körtvélyesen a Tisza-parton az odvas öreg fűzfák kitermelésével járt. Egyharmadáért ki kellett ásni, szétfűrészelni, darabolni ezeket az öreg fűzeket. Kerékpáron jártunk ki a városból, naponta hóban, fagyban fárosztás körülmények között március egy és aprítottuk az évtizedek tanúiként hallgatagon álló öreg fűzfákat.

A *Játékszíntől* a munkabérünk kifizetését hasztalanul, hiába vártuk. Nagy nehezen, és csak keservesen, a következő év derekán bírói felszólítás folytán sikerült egy csekély összeget kikönyörögni.

A napi gondok mellett a jövőmet terveztem és ismét lendületesen nekifogtam a rajzi stúdiómok folytatásához, fokozott erővel készülve a következő nagy erőpróbára, a Képzőművészeti Főiskolán az új megméretetésre, a siker reményében.

Hézsó Ferenc